

EU-Kommissionen
Markt-d1@ec.europa.eu

Kulturministeren
Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Tlf. : 33 92 33 70
Fax : 33 91 33 88
E-mail : min@kum.dk
Web : www.kum.dk

Høringssvar til Kommissionen fra den danske regering om Kommissionens grøn bog "ophavsret i videnøkonomien" KOM(2008)466

Den danske regering hilser Kommissionens grøn bog om "ophavsret i videnøkonomien" velkommen. Grøn bogen lægger op til en drøftelse af et vigtigt emne, og den danske regering ser frem til resultatet af den igangsatte høring.

Grundlæggende finder den danske regering, at det er vigtigt at sikre en balance mellem et højt beskyttelsesniveau for ophavsrettigheder samtidig med, at viden kan formidles bedst muligt.

Den danske ophavsretslov indeholder en implementering af Infosoc-direktivet. De konkrete fakultative undtagelser, som nævnes i grøn bogen, er i Danmark implementeret i bred forstand. Det er regeringens vurdering, at den nuværende udformning af Infosoc-direktivet med dets fakultative undtagelser er hensigtsmæssig. Direktivet indeholder en god balance for harmoniserede regler og giver samtidig medlemsstaterne mulighed for at implementere reglerne i overensstemmelse med landenes særlige kulturelle og retslige traditioner.

Den danske regering skal understrege, at Infosoc-direktivets undtagelser i vidt omfang er indført i den danske ophavsretslov som selvstændige bestemmelser. Derudover indeholder den danske ophavsretslov på linie med de øvrige nordiske landes lovgivning særlige bestemmelser om forvaltningen af ophavsrettighederne. Selve forvaltningen af ophavsrettighederne sker i Danmark i vid udstrækning gennem aftaler og aftalelicenser.

Aftalelicenssystemet er en nordisk retskonstruktion, som har eksisteret i den danske ophavsretslov siden 1961. Formålet med aftalelicensen er at sikre forvaltningen af ophavsmændenes rettigheder i forbindelse med masseudnyttelse af deres værker, fx på fotokopieringsområdet, samtidig med, at den tilgodeser brugernes ønsker om den lettest mulige adgang til at udnytte beskyttede værker. Den er den danske regerings holdning,

at aftalelicenssystemet er en god, fleksibel og fremtidssikret måde at imødekomme behovet for formidling af viden i et stadig mere digitaliseret vidensamfund.

I takt med den samfundsmæssige og teknologiske udvikling opstår der løbende ønsker fra diverse brugere om indførelse af nye aftalelicenser i loven. Netop med det formål at fremtidssikre reglerne vedtog det danske Folketing i juni 2008 en ændring af den danske lovgivning, idet man indførte en generel adgang til at indgå aftaler med aftalelicensvirkning. Bestemmelsen har til formål at gøre det lettere at indgå aftaler om udnyttelse af ophavsrettigheder, ikke mindst i forhold til digitalisering og formidling af kulturarven.

Indholdet af den nye bestemmelse er, at når brugere af ophavsret på et bestemt område indgår konkrete aftaler om specifik værksudnyttelse med godkendte forvaltningsorganisationer, så har brugerne nu mulighed for at tillægge aftalen aftalelicensvirkning. Bestemmelsen giver den enkelte ophavsmand mulighed for at nedlægge forbud mod, at dennes værker er omfattet af aftalelicensen.

Formålet med de nye regler om aftalelicens har været at justere ophavsretsloven i forhold til fremtidige teknologiske formidlingsmuligheder, idet rettighedshavere og brugere nu har mulighed for på aftalebasis at finde en ordning, som tager højde for den digitale udvikling og brugernes behov på konkrete område og herefter tillægge denne aftale virkning som en aftalelicens. De danske regler om aftalelicenssystemet dækker hele det ophavsretlige område. Derfor omfatter de nævnte betragtninger også de følgende underområder, som er særligt fremhævet i grønbogen.

Den danske regering har sendt Kommissionens grønbog i en bred national høring. Såvel rettighedshavere som brugere peger entydigt på, at aftalelicens systemet er en god måde at håndtere en række af de udfordringer Kommissionen nævner i grønbogen.

Undtagelser for biblioteker og arkiver

Biblioteker og arkiver er et område, hvor den teknologiske udvikling har medført nye formidlingsmuligheder særligt i relation til digitalisering af kulturarven. I den sammenhæng er det relevant at vurdere, hvorvidt de eksisterende ophavsretsregler i tilstrækkelig grad danner rammer for brugen og udnyttelsen af ophavsretligt beskyttet materiale. Den danske regering deler Kommissionens interesse i dette område.

De enkelte brugeres behov og ønsker varierer, og derfor er det vigtigt, at der på området er mulighed for at indgå konkrete aftaler med rettighedshaverne, som tilfredsstillende begge parter bedst muligt. I den forbindelse finder den danske regering, at den nordiske aftalelicens ordning i særlig grad er et egnet instrument. Et konkret eksempel på en succesfuld aftale er en aftale fra 2007 mellem Danmarks Radio (DR) og rettighedshavere om tilgængeliggørelse af digitaliseret kulturarvsmateriale fra DR's arkiver. Denne aftale løste blandt andet problemet med forældreløse værker, i det omfang disse fandtes i arkiverne.

Den danske regering er af den opfattelse, at de eksisterende undtagelser i Infosoc-direktivet i tilstrækkelig grad danner en fleksibel ramme for udviklingen af ophavsretten i det digitale miljø. Det fremtidige arbejde på området kan derfor med fordel rettes mod at styrke de nationale implementeringer af de fakultative bestemmelser i Infosoc-direktivet.

Undtagelser for handicappede

Den danske regering finder det positivt, at Kommissionen har fokus på at sikre tilgængeligheden til ophavsretligt beskyttet materiale for handicappede. Den fakultative undtagelse til fordel for handicappede i Infosoc-direktivet er i Danmark implementeret med et bredt anvendelsesområde, idet den nationale undtagelse omfatter blinde, svagtsende, døve, talelidende samt personer som i øvrigt er ude af stand til at læse trykt tekst – dvs. fx også ordblinde.

Indholdet af den danske bestemmelse giver mulighed for, at man kan gengive og sprede eksemplarer af udgivne værker, når gengivelsen og de spredte eksemplarer er særligt bestemt til brug for de nævnte befolkningsgrupper. Bestemmelsen forudsætter, at gengivelsen og spredningen ikke sker i erhvervsøjemed og nævner eksplicit, at ophavsmanden har krav på vederlaget, som det også er tilfældet ved den almindelige gengivelse af værker.

Denne undtagelse er særligt vigtig i ophavsretten, idet bestemte befolkningsgrupper uden undtagelsen ville have særligt svært ved at finde tilgængeligt materiale i et format, som er brugbart for den enkelte. I den forbindelse er det den danske regerings vurdering, at den nuværende udformning af bestemmelsen er hensigtsmæssig. Den giver mulighed for, at parterne på konkrete områder kan indgå aftaler om netop de formater, som vil udgøre de bedste løsninger i forhold til de konkrete befolkningsgrupper.

Undtagelser med henblik på undervisning og forskning

Formidling af viden med henblik på undervisning og forskning er vigtigt og højt prioriteret hos den danske regering, som derfor har fokus på at sikre en kontinuerlig balance mellem ophavsrettigheder og formidling af beskyttet materiale. Igen må den danske regering henvise til, at systemet med aftalelicenser har vist sig som en praktisk måde at håndtere formidlingen af materiale med henblik på undervisning og forskning, om end der fortsat er mulighed for udvikling på visse områder. Den danske regering finder imidlertid, at denne udvikling med fordel kan ske gennem frivillige aftaler frem for legislativ regulering.

I den forbindelse gør den danske regering opmærksom på, at grønbogen på dette område indeholder faktuelle misforståelser i forhold til mulighederne for digital kopiering i Danmark. Grønbogen nævner, at der ikke er indgået nogen aftaler om digital kopiering mellem de kollektive forvaltningsselskaber og uddannelsesinstitutionerne. Det danske forvaltningsselskab COPYDAN oplyser imidlertid, at alle undervisningsinstitutioner

blevet tilbudt sådanne aftaler og indgåelse af aftaler bl.a. er sket på grundskoleområdet samt på tekniske skoler og sygeplejerskoler.

Brugerskabt indhold

Den danske regering finder, at det er positivt, at Kommissionen sætter fokus på forbrugernes rolle i forbindelse med skabelse og distribution af brugerskabt indhold. Internettet har udviklet sig til et velegnet værktøj til at fostre innovation og udvikling. Ved at sætte information og indhold fra internettet sammen på nye og anderledes måder, skabes ny information og nyt indhold til gavn for en dynamisk udvikling af videnssamfundet.

I Kommissionens Grønbog henvises til en OECD-undersøgelse¹, hvor brugerskabt indhold defineres som ”indhold, der gøres offentligt tilgængeligt via internettet, som er udtryk for en vis kreativ indsats, og som ikke er skabt i forbindelse med erhvervsmæssige rutiner og aktiviteter”. Benyttelsen af et værk i privatsfæren er ikke ophavsretlig relevant – mens benyttelse udenfor privatsfæren (herunder tilgængeliggørelse på internettet) er reguleret i de gældende ophavsretlige bestemmelser. Den danske regering finder det derfor relevant at se nærmere på, hvorledes de eksisterende ophavsretlige regler, herunder særligt reglerne for citat, karikatur, parodi samt bearbejdelser dækker området for brugerskabt indhold.

Den danske regering opfordrer endvidere Kommissionen til at analysere, hvorledes man i det ophavsretlige regelværk kan understøtte udviklingen af brugerskabt indhold til gavn for alle interessenter i videnøkonomien.

Slutteligt opfordrer den danske regering Kommissionen til at arbejde for at gøre brugerne bevidste om ophavsrettigheder generelt, herunder brugernes egne ophavsrettigheder og tillige, hvilke udnyttelser reglerne om ophavsret tillader og ikke tillader og på hvilke vilkår. Desuden bør Kommissionen arbejde for, at virksomhederne får en forpligtelse til at sikre gennemsigtigheden i de kontraktvilkår, der finder anvendelse på hjemmesider med brugerskabt indhold, således at evt. begrænsninger i brugernes mulighed for at anvende det indhold de skaber, er klart oplyst.

Med venlig hilsen

Carina Christensen
Kulturminister

¹ Participative Web and User-Created Content, OECD 2007, s. 9.